

Geldezels

Docentenhandleiding bij de interactieve les in LessonUp voor mbo en voortgezet onderwijs

Geldezels

Deze les maakt gebruik van LessonUp, een online platform voor digitale en interactieve lessen die je direct kunt gebruiken in de klas. Wijzer in geldzaken heeft een eigen kanaal in LessonUp met diverse lessen over financiële vaardigheden. De lessen zijn gratis.

Ga naar: www.lessonup.com/nl/channel/wijzer-in-geldzaken
voor alle lessen van Wijzer in geldzaken.

Doelgroep:	mbo, vmbo
Lestijd:	50 minuten
Gerelateerde vakken:	Burgerschap, economie, mediawijsheid, maatschappijleer, mens & maatschappij, mentorles.

Inleiding

Deze les gaat over geldezels of money mules: iemand die zijn bankrekening beschikbaar stelt voor het overmaken van geldbedragen. Via deze weg kunnen criminelen geld witwassen en zelf buiten schot blijven. Veel jongeren worden via sociale media benaderd of aangesproken op straat om 'makkelijk geld te verdienen'. Het is echter strafbaar om je bankrekening hiervoor te laten gebruiken en het heeft daarom grote gevolgen voor de toekomst.

Waarom deze les?

Uit onderzoek door het Nibud onder scholieren blijkt dat slechts 25% van de jongeren weet wat een geldezel is (www.nibud.nl/beroepsmatig/nibud-scholierenonderzoek-2020). Jongeren die benaderd worden onderschatten de gevolgen als je meewerkt. Ze denken: 'wat kan het voor kwaad, als ik wat geld voor iemand overboek?' of ze denken: 'bij mij valt toch niets te halen, er staat geen geld op mijn rekening'. Wat ze zich vaak niet realiseren is dat ze onderdeel worden van een crimineel proces én dat de gevolgen serieus zijn: je krijgt een strafblad, geen VOG en je kunt geen bankrekening meer openen. Waar geldezels vroeger vooral op straat en op het schoolplein geronseld werden, gebeurt dit nu steeds meer online. Met deze les willen we meer bekendheid geven aan het begrip geldezels en de gevolgen.

De les is speciaal voor het mbo ontwikkeld en voor het filmpje zijn mbo'ers geïnterviewd. Daarom spreken we in de handleiding over studenten. De les is echter ook goed te gebruiken in het voortgezet onderwijs.

Lesdoelen

- Studenten weten wat een geldezel is.
- Studenten begrijpen waarom het strafbaar is om als geldezel te werken.
- Studenten herkennen ronselmethodes.
- Studenten weten wat de gevolgen kunnen zijn als je gepakt wordt als geldezel.
- Het onderwerp geldezels bespreekbaar maken.

Lesopbouw

- Wat zou jij doen? **10 minuten**
- Woordweb **5 minuten**
- Filmpje **5 minuten**
- Kennisquiz **10 minuten**
- Informatie **10 minuten**
- Open vragen/discussie **10 minuten**

Toelichting per scherm

1. Openingscherm

2. Wat zou jij doen? Casus 1

- Lees de casus hardop voor:
'Je klasgenoot vertelt dat ze nieuwe sneakers gaat kopen. Haar vader zou geld naar haar overmaken, maar haar pinpas is geblokkeerd, ze kan het geld dus niet opnemen. Mag haar vader het even naar jou overmaken, zodat jij het kan opnemen bij een geldautomaat?'
- Laat studenten hun antwoord invullen via hun telefoon.
- Geef vervolgens een aantal studenten het woord, wat hebben ze geantwoord en wat is hun overweging?

3. Wat zou jij doen? Casus 2

- Lees de volgende casus voor:
Een kennis mailt: hij weet dat je krap bij kas zit en heeft een oplossing. Hij verwacht €10.000 uit het buitenland, maar overmaken naar zijn rekening lukt niet. Mag het via jouw rekening? Je mag €1.000 houden voor de moeite.
- Geef een student het woord die bij de eerste casus koos voor 'ja hoor, geen probleem' maar die nu zegt: 'nee, dat zou ik nooit doen'. Wat maakt deze vraag anders?
- Is er ook iemand die bij het eerste voorbeeld 'nee, liever niet' koos, maar hier wel aan mee werkt? Geef hem/haar het woord, en vraag wat zijn/haar overweging is.
- Zijn de casussen herkenbaar? Heeft iemand zoiets weleens meegemaakt?

Toelichting

Er zijn in dit voorbeeld een aantal aanwijzingen waarbij alarmbellen moeten afgaan

- Je wordt uit het niets benaderd door een kennis (geen vriend), dat is vreemd.
- Je wordt benaderd omdat je geld nodig hebt, je bent dus kwetsbaar.
- Je krijgt een bijzonder groot bedrag voor een makkelijke opdracht.
- Waarschijnlijk moet je het geld overmaken naar een (buitenlandse) rekening, of hij vraagt je of hij jouw pas mag lenen om het geld op te nemen.

Waarschijnlijk hoor je al ergens een stemmetje in je achterhoofd dat zegt dat er iets niet klopt. Ga op dat gevoel af. Als iets te mooi lijkt om waar te zijn dan is dat vaak ook zo.

4. Woordweb

Wat weten de studenten eigenlijk van geldezels? Via hun telefoon mogen ze antwoorden aanleveren voor het woordweb. Elke associatie is goed, deze oefening is bedoeld om voorkennis te activeren, en te kijken in hoeverre studenten bekend zijn met het onderwerp. Antwoorden in het woordweb worden anoniem getoond.

5. Filmpje

Bekijk klassikaal het filmpje, het hoeft niet nabesproken te worden; dat gebeurt automatisch bij de bespreking van de vragen.

6. Kennisquiz

Er volgen nu 11 kennisvragen over geldezels. De antwoorden van studenten worden steeds getoond na afloop van iedere vraag.

Wat is het Engelse woord voor geldezel?

Money donkey
Golden Donkey
Money Mule
Money Monkey

7. Kennisquiz

Bij een geldezel wordt crimineel geld op de rekening gezet, dat er even later weer wordt afgehaald.

Waar

Een geldezel krijgt tijdelijk een (groot) bedrag op zijn of haar rekening gestort. In de meeste gevallen wordt hem of haar gevraagd om het geld over te boeken naar een (buitenlandse) rekening. In andere gevallen moet de geldezel zijn pinpas en pincode afgeven en wordt het door iemand anders overgeboekt of opgenomen bij het pinautomaat. Het geld is zo niet meer te traceren.

8. Kennisquiz

Als geldezel werk je mee aan oplichting.

Waar

Een geldezel is een schakel in een oplichtingsproces. Het lijkt onschuldig: even wat geld op je rekening laten zetten. Maar het gaat altijd om geld dat is verkregen via criminele activiteiten. Denk bijvoorbeeld aan online oplichting zoals phishing: iemand trapt in een nepmail van de bank en deelt zijn bankgegevens. Al het geld wordt vervolgens van zijn rekening afgehaald. Dit geld gaat niet rechtstreeks naar de oplichter, maar naar de rekening van een of meerdere geldezels. De oplichter blijft zo buiten schot.

9. Kennisquiz

Je bent alleen strafbaar als geldezel, als je er zelf geld aan hebt verdiend.

Niet waar

Vaak wordt een geldezel een beloning in het vooruitzicht gesteld, hij of zij mag een deel van het bedrag houden. Maar ook als je vanuit goede bedoelingen je bankrekening beschikbaar stelt ben je strafbaar. Het maakt daarbij niet uit of je er wel of geen geld hebt verdiend. Je hebt geholpen bij het witwassen van illegaal verkregen geld.

10. Kennisquiz

Criminelen gebruiken geldezels om zelf anoniem te blijven

Waar

Als een slachtoffer van fraude aangifte doet dan kijkt de politie uiteraard meteen naar welke rekening het geld is overgeboekt. Dit is de rekening van de geldezel en deze is dus direct in beeld bij politie en justitie. Het geld is inmiddels al van de rekening gehaald of overgeboekt naar een buitenlandse rekening: de crimineel heeft het geld in handen maar blijft zelf buiten schot.

11. Kennisquiz

Banken controleren actief op 'verdachte' overboekingen

Waar

Het valt een bank op als er in korte tijd ineens heel veel activiteit is op een rekening en er plotseling grote bedragen naar het buitenland worden overgeboekt. Banken kunnen een rekening blokkeren en melding doen bij de politie als zij verdachte transacties zien.

12. Kennisquiz

Ook als je alleen maar iemand wilde helpen ben je strafbaar als je rekening laat gebruiken.

Waar

Niet alle geldezels weten dat wat ze doen strafbaar is. Sommige criminelen bedenken hele geloofwaardige verhalen, of maken vacatures die niet van echt te onderscheiden zijn. Maar ook als je niet bewust bent dat je meewerkt aan oplichting ben je strafbaar. Geef nooit je bankgegevens en bankpas aan anderen, door jouw rekening te laten gebruiken ben je medeplichtig aan de strafbare feiten die gepleegd zijn.

13. Kennisquiz

Welk woord hoort bij deze omschrijving: 'Doen alsof je crimineel geld op een legale manier verdiend hebt'.

Corruptie

Witwassen

Afpersing

Belastingfraude

14. Kennisquiz

Wat kunnen de gevolgen zijn als je gepakt wordt?

Je krijgt een strafblad.

Je moet het hele bedrag dat op jouw rekening is gezet terugbetalen.

Je kunt geen bankrekening meer openen of lening afsluiten.

Alle antwoorden zijn juist.

15. Kennisquiz

Hoe groot is de pakkans als een slachtoffer van oplichting aangifte doet?

30%

50%

75%

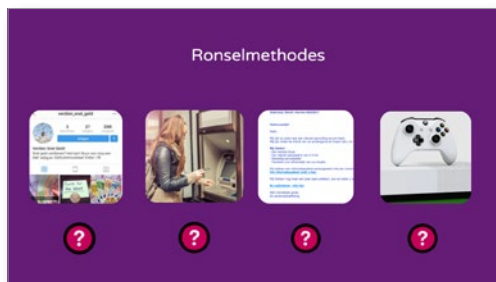
100%

Zodra een slachtoffer van oplichting aangifte doet bij de politie is de geldezel de pineut. Zijn rekening is immers bekend omdat daar het geld naartoe is overgemaakt. De politie komt dus altijd bij de geldezel uit. Belangrijk om te weten: slachtoffers kunnen onder bepaalde voorwaarden de NAW-gegevens van de geldezel opvragen bij de bank (naam, adres, woonplaats). Het slachtoffer kan de geldezel aansprakelijk stellen en de schade op hem of haar proberen te verhalen.

16. Hoe het werkt

Op deze slide zie je welke rol een geldezels speelt bij oplichting en waarvoor een crimineel geldezels nodig heeft. Omdat geldezels zo vaak gepakt worden, hebben criminelen voortdurend nieuwe geldezels nodig. Daarom worden er zoveel jongeren benaderd om geldezels te worden.

17. Ronselmethodes

Op deze slide staan een aantal voorbeelden van veelvoorkomende methodes waarop criminelen geldezels benaderen.

Ronselen is het werven van nieuwe geldezels. Er zijn verschillende manieren waarop jongeren benaderd worden om als geldezels actief te zijn. Het gebeurt op straat of op het schoolplein, waarbij iemand vraag om 'even' wat geld te pinnen. Maar ook via mail, sociale media, WhatsApp of Telegram, met teksten als: 'snel geld verdienen? Stuur me een DM' (Direct Message). Maar er bestaan ook vacatures met complete nagemaakte bedrijfswebsites, waarbij het een stuk lastiger wordt om te zien dat er iets niet klopt. Ook kun je in de val gelokt worden, bijvoorbeeld via verkoopsites als Marktplaats.

Klik op het vraagteken voor een toelichting bij de betreffende ronselmethode.

Vraag bij studenten of ze een van de ronselmethodes wel eens meegemaakt hebben.

Tip: NOS stories maakte een mooie aflevering (10 minuten) over wie er achter de advertenties van 'snel geld verdienen' op Instagram zitten. Je vindt hem op YouTube: Undercover bij Criminelen | de waarheid achter snel geld verdienen.

https://www.youtube.com/watch?v=JNA_Ae6p3R4

Instagram/Snapchat

via Instagram en Snapchat worden veel jongeren benaderd door accounts die snel geld beloven. Ze beweren dat wat je moet doen niet illegaal is, maar dit is het wel.

Op het schoolplein

Je wordt aangesproken op het schoolplein: 'Kun je me helpen? Ik heb mijn pinpas niet bij me, zou jij wat geld voor me kunnen pinnen? Ik maak het over naar jouw rekening, je mag €20,- houden voor de moeite'.

Verdachte vacatures

- Hoog salaris voor maar een paar uur werk.
- Geen werkervaring of opleiding vereist.
- Geen functieomschrijving.
- Jouw bankrekening is nodig voor overboekingen.
- Vol spel- en taalfouten.
- Afkomstig van een onbekend of internationaal bedrijf.

Marktplaats

Je hebt een dure spelcomputer verkocht via Marktplaats. Een dag later krijg je een mail van de koper:

'Ik heb het per ongeluk twee keer naar je overgemaakt. Kun je het teveel betaalde geld terugstorten op deze [andere] rekening?'

De gevolgen

- Strafblad, en mogelijk taak- of celstraf.
- Je kunt (max 8 jaar) geen rekening of lening meer afsluiten.
- Het slachtoffer mag onder bepaalde voorwaarden jouw naam en adres opvragen om aangifte te doen en het geld terug te vorderen.
- Je moet het geld terugbetalen dat via jouw bankrekening is weggesluisd. Dit kan leiden tot een forse schuld.

18. De gevolgen

Als je gepakt wordt als geldezel zijn de gevolgen voor je toekomst groot.

- De geldezel krijgt een strafblad, met een strafblad krijg je geen Verklaring Omtrent Gedrag (VOG). Hierdoor kun je op sommige studies niet toegelaten worden, en de kans op een baan wordt ook een stuk kleiner.
- Je komt op een lijst bij de bank (het zogeheten incidentenwaarschuwingssysteem financiële instellingen). Hierdoor kan je (maximaal) acht jaar lang geen gebruikmaken van financiële diensten van banken, zoals het afsluiten van een lening of hypotheek, of het openen van een nieuwe rekening. Je kunt daardoor bijvoorbeeld ook geen salaris ontvangen op je eigen rekening.
- Slachtoffers kunnen onder bepaalde voorwaarden de NAW-gegevens van de geldezel opvragen. Met die NAW kunnen ze dan zelf via een rechtbank hun geld terugvragen van de oplichter, met een civielrechtelijke procedure. Een geldezel kan zo een forse schuld oplopen.

Wat vind jij?
Een geldezel is niet alleen dader, maar ook slachtoffer

Eens   Oneens

19. Meningsvraag

Laat studenten via hun telefoon reageren op de stelling: 'Een geldezel is niet alleen dader, maar ook slachtoffer' (eens/oneens).

Geef vervolgens iemand het woord die 'eens' heeft geantwoord, en iemand die het oneens is met de stelling.

Toelichting

Criminelen gaan geraffineerd te werk en richten zich bewust op kwetsbare groepen zoals jongeren, mensen met een licht verstandelijke beperking, of mensen in geldnood. Ze maken misbruik van het vertrouwen dat je hebt in iemand. Soms begint iets klein, en doe je iets als gunst, maar groeit het uit tot iets waar je niet meer uit kunt stappen.

Ook (groeps)druk speelt vaak een rol, je wil niet 'flauw' doen en niet buiten de groep vallen en anderen doen het ook. Al met al kan het lastig zijn om weerstand te bieden.

Ook lijkt het op het eerste gezicht een klein vergrijp, veel jongeren zijn zich niet bewust van de grote gevolgen die het voor hen persoonlijk heeft en voor de personen die slachtoffer zijn van de diefstal.

Wat als je als geldezel bent gebruikt?

- ➔ Schaam je niet, praat er met iemand over.
- ➔ Meld het bij de politie (0900-8844).
- ➔ Meld het bij je bank en blokkeer je pinpas.
- ➔ Kijk op de website van slachtofferhulp voor advies of hulp. www.slachtofferhulp.nl

20. Wat als je als geldezel bent gebruikt?

Het is mogelijk dat iemand in de klas de voorbeelden herkent of er zelf mee te maken heeft gehad. Benadruk daarom dat iemand zich niet hoeft te schamen. Erken dat dit een enorm stressvolle situatie kan zijn, en dat iemand zich zorgen maakt om te toekomst. Maar vertel ook dat het wel belangrijk is dat hij of zij actie onderneemt.

Word geen geldezels

- ➔ Laat **nooit** iemand gebruik maken van je bankrekening.
- ➔ Als een verhaal **te mooi** lijkt om waar te zijn, dan is dat het ook.
- ➔ **Vertrouw op je gevoel**. Luister naar de alarmbellen die afgaan.
- ➔ Meld het bij de politie als je bent benaderd (0900-8844)

21. Word geen geldezels

Hoe voorkom je dat iemand geldezels wordt?
Hoe zeg je 'nee'?

22. Open vraag

Toch zijn er nog altijd veel jongeren die er in trappen, of die verleid worden door de belofte aan veel geld, of die misschien geen nee durven zeggen. Het is moeilijk om 'nee' te zeggen als er druk op je wordt uitgeoefend, en de lange termijn gevolgen zijn soms lastig te overzien.

Hoe zou je vriend of vriendin die in geldnood zit overtuigen om het niet te doen? Hoe kun je nee zeggen tegen een verzoek om als geldezels te werken?

De namen worden bij de antwoorden getoond.

Geef een aantal leerlingen het woord en ga met de klas het gesprek aan. Herkennen zij de groepsdruk? Is het voor hen makkelijk om 'nee' te zeggen. Wat maakt het lastig?

LAATSTE VRAAG

Wat heb je van deze les geleerd?

23. Wat heb je geleerd?

Reflectievraag: Wat hebben de studenten geleerd van deze les? Welke informatie was nieuw voor hen? De antwoorden worden anoniem getoond.

Meer informatie

Wil je n.a.v. deze les meer informatie over geldezels? Bekijk onderstaande websites en video's.

Voor in de klas

- Uitlegvideo: Wat doet een geldezel? (1:00 min)
Door: Betaalvereniging Nederland.
<https://vimeo.com/376832547>
- NOS Stories: Undercover bij criminelen | De waarheid over snel geld verdienen (10:50 min)
https://www.youtube.com/watch?v=JNA_Ae6p3R4
- Stichting Halt heeft samen met de banken (vanuit het project Veilig Bankieren) een les over Geldezels gemaakt voor leerlingen in het MBO. Een voorlichter van Halt kan deze les op uw school verzorgen. Heeft u interesse? Neem contact op met Halt via het algemene nummer: 088 115 35 00, via e-mail: info@halt.nl of via de relatiemanager in uw regio: <https://www.halt.nl/over-halt/organisatie>

Achtergrondinformatie

- In gesprek met jongeren: geldezels (32:22 min)
Uitzending uit de Week van het geld 2021, waarin diverse experts aan de talkshowtafel praten over geldezels. Met o.a. ervaringsdeskundige, onderzoekers, politie en fraude-experts.
In gesprek met jongeren: geldezels - YouTube
- Dit webinar (2 uur) is georganiseerd door de betaalvereniging voor zorgprofessionals die werken met cliënten met een licht verstandelijke beperking. Met presentaties over hoe banken, politie en reclassering handelen m.b.t. geldezels. <https://www.betalvereniging.nl/veiligheid/webinar-geldezels/>
- <https://www.veiligbankieren.nl/fraude/geldezels/>
- <https://www.politie.nl/onderwerpen/geldezels.html>
- <https://www.slachtofferhulp.nl/gebeurtenissen/fraude/geldezel/>
- <https://www.betalvereniging.nl/betalingsverkeer/maatschappij-politiek-en-wetgeving/opvragen-naw-oplichter/>